

1976/77:70

Nr 70

Fredagen den
11 februari 1977

Fredagen den 11 februari

Kl. 15.00

---

*Om uppskov med
avvisning av
politiska flyktingar*

§ 1 Justerades protokollen för den 3 innevarande månad.

§ 2 Om uppskov med avvisning av politiska flyktingar

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara herr Wästbergs i Stockholm (fp) den 25 januari anmälda fråga, 1976/77:217, och anförde:

Herr talman! Herr Wästberg i Stockholm har, med utgångspunkt i ett fall där en chilensk kvinna med två barn avvisats av den svenska passpolisen, frågat *dels* om jag anser att det är motiverat att ge passpolisen klarare direktiv i vad gäller behandlingen av inresande politiska flyktingar, *dels* om jag delar uppfattningen att avvisning alltid bör uppskjutas, när invandrarverket meddelat att det tagit upp en flyktings inresa till behandling.

Som framgår av mitt svar till herr Wästberg den 20 januari i år skall – om utlänningen gör gällande att han är politisk flykting – frågan om avvisning underställas invandrarverket, om inte påståendet om politiskt flyktingskap är uppenbart oriktigt. Går frågan om avvisning på detta sätt vidare till verket, blir det alltså inte aktuellt med någon omedelbar verkställighet. Jag begränsar mig därför i fortsättningen till fall, där polismyndigheten inte ansett anledning till underställning föreligga.

Enligt 57 § första stycket utlänningslagen skall beslut om avvisning, som meddelats av polismyndighet vid utlänningens ankomst till riket eller omedelbart därefter, verkställas utan hinder av anförda besvär. Vidare följer av 58 § första stycket samma lag att avvisning skall verkställas av polismyndighet så snart det kan ske. Av 66 § tredje stycket utlänningskungörelsen framgår visserligen att polismyndigheten i vissa fall har möjlighet att meddela anstånd "viss kort tid" med verkställighet av avvisning. Denna möjlighet föreligger emellertid inte när åtgärden har beslutats av polisen vid utlänningens ankomst till riket eller omedelbart därefter.

Däremot kan invandrarverket, under förutsättning att polismyndighetens beslut om avvisning har överklagats dit, med stöd av 13 § förvaltningslagen, förordna att verkställighet tills vidare inte skall ske. Ett uppskjutande av verkställigheten förutsätter i så fall att invandrarverket underrättar polismyndigheten om sitt förordnande innan avvisningen verkställts. Enligt vad jag har inhämtat brukar beslut i inhibitionsärendet normalt också kunna meddelas inom någon eller några timmar efter att ärendet anhängiggjorts hos verket.

Fredagen den
11 februari 1977

*Om uppskov med
avvisning av
politiska flyktingar*

Av vad jag nu sagt framgår att, när det gäller verkställandet av beslut om avvisning, förfarandet är noggrant reglerat i gällande författningar. Det finns därför enligt min mening inte behov av – och knappast heller utrymme för – ytterligare direktiv till polisen av det slag som herr Wästberg efterlyst.

Avslutningsvis vill jag emellertid erinra om att den s. k. utlänningslagkommittén har i uppdrag att se över bl. a. de frågor som rör verkställighet av avlägsnandebeslut enligt utlänningslagen.

Herr WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret.

Tyvärr är jag rädd för att justitieministern inte till fullo insett eller informerats om de allvarliga händelser som inträffat under de senaste månaderna.

Först kom en internationellt känd politisk flykting till Arlanda. Han kom direkt från fängelset. Hans svenska vänner vädjade till passpolisen att ta det lugnt med förhöret. Svaret blev ett fem kvarts förhör med flyktingen.

Senare anlände den chilenska kvinna vi här diskuterat till Arlanda. Hon kastades ut trots att hon bett om politisk asyl och trots att hennes fall behandlades av invandrarverket. I tidningarna gör därefter den ansvarige polisintendenten en rad uttalanden om kvinnans privata förhållanden.

Nu i söndags inträffade ytterligare en mycket allvarlig sak. Två bolivianska flyktingar kom till Arlanda med falska pass. De talade om att de var politiska flyktingar och begärde att få tala med en namngiven advokat – som var förvarnad. De fick aldrig tala med advokaten. De slängdes ut ur landet.

Det här är tre fall som kommit till allmän kännedom genom att de drabbade haft vänner i Sverige. Men hur många rättsövergrepp har skett i det tysta?

Dessa tre fall belyser behovet av lagändringar. Men det är mot bakgrund av dessa fall märkligt att justitieministern inte tycker att det behövs klarare direktiv vad gäller behandlingen av inresande politiska flyktingar.

Antingen är det så att direktiven är till fyllest, och då representerar dessa exempel brott mot statsmaktens intentioner. Då är det uppenbart att det behövs en upprökning hos passpolisen på Arlanda. Eller också följer passpolisen direktiven – och i så fall innebär direktiven att uppenbara övergrepp mot flyktingar förekommer. Då bör instruktionerna ändras.

Den chilenska kvinna som min fråga utgick från kom tillsammans med sina två minderåriga barn till Sverige från Rumänien. Hennes man fanns redan i Sverige. Hon ansökte om politisk asyl och hennes ärende snabbbehandlades av invandrarverket. Trots att polisen vet att invandrarverket sitter i sammanträde om kvinnan sker avvisningen. Är detta verkligen rimligt? Hade polisen lyft luren och frågat hur det skulle bli hade

inte avvisningen behövt ske. Men än viktigare: Delar inte justitieministern uppfattningen att när invandrarverket håller på att behandla frågan om en politisk flykting skall få stanna eller inte skall avvisning anstå?

Nu lyckades man få fram ett meddelande så att den chilenska kvinnan kunde stoppas i Paris. En svensk tidning betalade tillbaka resan, och allt slutade således lyckligt. Men det var ren tur. Slutet kunde också ha blivit en tragedi.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Som framgick av mitt svar på herr Wästbergs i Stockholm fråga är förfarandet hos polisen i detta fall ganska noggrant reglerat både i lag och i tillämpningsförfattningen till utlänningslagstiftningen. Det finns alltså inte något egentligt utrymme för att genom direktiv till polisen få den att handla på något annat sätt än vad som är förutsett i författningarna. Men jag kan gärna medge att det kan finnas skäl att se över dessa författningar. Detta har dock – och det nämnde jag också i slutet av mitt föregående anförande – utlänningslagkommittén i uppgift att göra.

Eftersom herr Wästberg har ställt frågan till mig och inte till statsrådet Ullsten, har jag utgått från att det är polisens förfarande i detta fall som det gäller. Det aktuella ärendet skall jag inte gå närmare in på, men jag kan framhålla att invandrarverket, när ärendet ligger hos detta och om det bedömer förutsättningar för det föreliggande, har möjlighet att inhibera verkställigheten. Verket kan t. o. m. besluta om inhibering i avvaktan på ytterligare utredning, om det inte hinner slutföra behandlingen i tid.

Herr WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! I det här fallet var det alltså ren tur att inte slutet på den chilenska kvinnans försök att komma till Sverige blev en tragedi. Jag menar att ett enkelt och rimligt sätt att undvika tragedier är att justitieministern uttalar att polisen – när ett ärende aktualiseras hos invandrarverket – i varje fall inte genomför en avvisning innan man hört efter hos invandrarverket hur detta ämnar ställa sig. Detta ligger också inom ramen för dagens lagstiftning. I övrigt tar jag fasta på justitieministerns uttalande att det finns skäl att se över de författningar som gäller på denna punkt.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Jag tycker att det som förekommit i detta ärende visar att om ett avvisningsbeslut skall upphävas ankommer detta på invandrarverket, om ärendet ligger där. Jag förmodar att herr Wästberg i Stockholm anser att verket också är den mest sakkunniga myndigheten. Det är invandrarverket som enligt lagstiftningen har befogenhet att stoppa avvisningen i dessa fall.

Herr WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Invandrarverket är otvivelaktigt den mest sakkunniga myndigheten. Just därför borde polisen – när den vet att ett ärende är under behandling hos invandrarverket – innan man verkställer en beslutad avvisning höra efter hos verket hur utgången av dess behandling av ärendet blir. Det vore *ett* sätt att inom ramen för de lagar som i dag finns undvika onödiga tragedier och onödigt lidande för politiska flyktingar.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Det är inte så enkelt att ens i en ny författning klara av de här frågorna som herr Wästberg i Stockholm tror. Enbart den omständigheten att en person har klagat hos invandrarverket stoppar inte, enligt nu gällande lagstiftning, verkställighet. Skall man i en kommande lagstiftning införa något liknande, får man verkligen tänka sig för.

Att ärendet har bragts fram till invandrarverket säger ingenting om vilka sakliga skäl som kan finnas, utan det är det verk som handlägger ärendet som det ankommer på att ta ställning till frågan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om ett nytt polishus i Ljungby

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara herr *Bengtssons* i Hamneda (c) den 31 januari anmälda fråga, 1976/77:222, och anförde:

Herr talman! Herr Bengtsson i Hamneda har frågat mig när det länge planerade polishusbygget i Ljungby kan komma att förverkligas.

Regeringen uppdrog den 10 april 1975 åt byggnadsstyrelsen att projektera ett nytt polishus i Ljungby med lokaler för polis-, exekutions- och åklagarväsendet samt för den lokala skattemyndigheten. I beslutet föreskrevs att projektet skulle ingå i byggnadsstyrelsens projektreserv och således kunna utföras när behov föreligger med hänsyn till sysselsättningsläget.

Enligt vad jag har erfarit är sysselsättningsläget i Ljungby sådant att det inte finns behov av att sätta igång ytterligare byggnadsarbeten. Jag kan därför inte f. n. ge något besked om när polishusbygget kan sättas i gång.

Herr BENGTTSSON i Hamneda (c):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga. Bakgrunden framgår av motiveringarna i den. Jag tillåter mig ändå att understryka följande.

De skärpta krav beträffande anställdas rätt till bättre arbetsmiljö som fastställts har i allt väsentligt beslutats i politisk enighet i detta hus.

något som jag noterar med stor tillfredsställelse. I det av mig aktualiserade fallet har emellertid andra faktorer medfört att denna arbetsmiljömålsättning inte fått vara vägledande beträffande arbetsmiljön för personalen vid Ljungby polisstation.

Hänsyn till ekonomiska faktorer och sysselsättningsläget inom byggnadssektorn på den aktuella orten är helt naturligt väsentliga faktorer när investering av denna storleksordning planeras, men risken för att hänsyn till dessa faktorer kommer i konflikt med en rimlig prioritering av investeringarna inom den aktuella sektorn är uppenbara.

Beträffande den aktuella byggnaden har projektering skett i nära samråd med kommunen, varför byggstart 1977 torde vara beräknad i planeringen för igångsättningar inom kommunen. Den lojalitet hos personalen, som hittills möjliggjort verksamheten vid Ljungby polisstation, skulle vid en fortsatt fördröjning komma att ställas på svåra prov.

I sammanhanget bör också understrykas att om en nybyggnation ytterligare försenas, kommer fortsatt utspridning av verksamheten att bli nödvändig, med ytterligare säkerhetsproblem, ineffektivitet och fördyring som följd.

Mot denna bakgrund är det min förhoppning att förutsättningar för ett snart igångsättande av polishusbygget i Ljungby skall kunna tillskapas.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Jag delar herr Bengtssons i Hamneda uppfattning att det föreligger ett stort behov av nya lokaler för polisen, bl. a. i Ljungby. Detta underströk justitieutskottet i sitt betänkande 1975:7 p. 2 och förtatte med att uttala, att utskottet utgick från att regeringen höll en beredskap som gjorde det möjligt att anvisa lämpliga byggnadsobjekt på polishussidan, om det blev aktuellt att sätta in särskilda åtgärder för att stimulera sysselsättningen.

Justitieutskottet gjorde samma bedömning föregående år, 1975/76:26, men ansåg att man inte kunde prioritera Ljungby framför andra orter. Utskottet underströk vikten av att byggnadsverksamheten skulle sättas i gång så snart bedömdes lämpligt.

Mitt uttalande om sysselsättningsläget i Ljungby grundar sig på uppgifter från arbetsmarknadsdepartementet, arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnden i Kronobergs län.

Överläggningen var härmed slutad.

Fredagen den
11 februari 1977

1976/77:86 om undervisning i skolan om behovet av att tillvarata naturresurserna

Meddelande om
interpellationssvar

Om nya direktiv för
utredningen om
skolan, staten och
kommunerna
(SSK)

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Jag har att meddela att jag inte är i tillfälle att inom föreskriven tid besvara en interpellation av herr Börjesson i Falköping angående undervisning i skolan om behovet av att tillvarata naturresurserna. Jag avser att besvara interpellationen den 15 mars.

§ 5 Om nya direktiv för utredningen om skolan, staten och kommunerna (SSK)

Fru statsrådet MOGÅRD erhöll ordet för att besvara herr *Anderssons* i Södertälje (s) den 11 januari anmälda fråga, 1976/77:176, till herr utbildningsministern, och anförde:

Herr talman! Herr *Andersson* i Södertälje har frågat utbildningsministern om SSK kommer att få nya direktiv. Enligt fastställd ärendefördelning är det jag som har att besvara frågan.

Regeringen har den 9 december 1976 fattat beslut om tilläggsdirektiv till utredningen om skolan, staten och kommunerna. Inriktningen av dessa direktiv har angetts i budgetpropositionen.

Vid tidpunkten för avlämnandet av budgetpropositionen hade tilläggsdirektiven inte expedierats bl. a. beroende på att överläggningar med berörda personalorganisationer ännu inte hade avslutats. Tilläggsdirektiven har nu expedierats.

Herr *ANDERSSON* i Södertälje (s):

Herr talman! Jag ber först att få tacka fru statsrådet för det svar som har lämnats här i dag.

Jag tycker det är bra att svaret äntligen har kommit – efter regerings-skiftet i höstas har jag och många med mig vid olika skolkonferenser och vid andra tillfällen mötts av rykten och påståenden och även av många frågor, huruvida SSK-utredningen över huvud taget skulle få fortsätta med sitt arbete. Efter detta kom i budgetpropositionen i januari i år en mycket olycklig formulering i frågan som skapade en ny förvirring, och en ännu olyckligare formulering lämnades av statsrådets pressekreterare när man skulle försöka förklara formuleringen i budgetpropositionen.

Hela denna händelsekedja har under några månader lamslagit arbetet i SSK-utredningen.

Med det besked som statsrådet nu har lämnat är det två saker jag kan konstatera, nämligen för det första att tilläggsdirektiven inte avviker från de ursprungliga direktiven och för det andra att beskedet rensar

luften och gör det möjligt för SSK-utredningen att arbeta vidare. Det tycker jag är lyckligt. Min uppfattning är den, att de frågor som SSK-utredningen har att handlägga har sådan inbördes kraft och styrka att om utredningen till äventyrs skulle ha lagts ner skulle alla de här frågorna komma tillbaka med förnyad kraft om ett eller högst två år och att vi då hade fått börja om ifrån början. Nu finns det redan mycket material i SSK-utredningen att bygga vidare på, och jag hoppas att vi också skall kunna föra arbetet till ett lyckligt slut så småningom.

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Som herr Andersson i Södertälje vet trädde medbestämmandelagen i kraft den 1 januari i år. Regeringen ansåg dock att det knappast var rimligt att för åtgärder som beslutats under hösten undandra berörda personalorganisationer inflytande. Beslutet om tilläggsdirektiv till SSK-utredningen föranledde enligt denna bedömning överläggningar med personalorganisationerna, trots att beslutet fattades den 9 december förra året. Jag har svårt att tro att herr Andersson i realiteten har någonting emot ett sådant handlingssätt, fastän det i det här fallet liksom i flera andra fall kommit att medföra vissa inadvartenser i budgetpropositionens föredragandeavsnitt.

Herr Andersson berörde nu också tilläggsdirektivens innehåll, men om herr Andersson vill diskutera dem bör herr Andersson ställa en fråga till mig om det. Jag skall då gärna ge svar.

Herr ANDERSSON i Södertälje (s):

Herr talman! Jag har självfallet en mycket stor respekt för den nya medbestämmandelagen och dess innehåll, men jag tycker att man i budgetpropositionen hade kunnat förklara sig på ett avsevärt mycket tydligare sätt än vad som nu blev fallet, när man ville tala om för riksdagen hur det låg till i den här konkreta frågan.

Jag talade om den förvirring och oklarhet som rådde under den gångna hösten. Fru statsrådet har hjälpt till att skapa den förvirringen med olika uttalanden, men med dagens besked har hon rensat luften. Vi vet att vi kan arbeta vidare, och det tycker jag är bra.

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Herr Andersson i Södertälje talar mot bättre vetande, och det inser han nog själv. Även om han aldrig så många gånger använder uttrycken förvirring, oklarhet osv., så blir det faktiskt inte sant trots detta.

Överläggningen var härmed slutad.

Fredagen den
11 februari 1977

*Om representation
för de fackliga
organisationerna i
planerad u-hjälps-
konferens*

§ 6 Om representation för de fackliga organisationerna i planerad u-hjälpskonferens

Herr statsrådet ULLSTEN erhöll ordet för att besvara fru Sigurdsens (s) den 3 februari anmälda fråga, 1976/77:231, och anförde:

Herr talman! Fru Sigurdsen har frågat mig om regeringen inte anser att företrädare för arbetare och tjänstemän i den svenska industrin, dvs. de fackliga organisationerna, har några erfarenheter och kunskaper som skulle vara av värde i en s. k. brett upplagd idékonferens om hur Sverige skall kunna stödja u-ländernas industrialisering.

Svaret på fru Sigurdsens fråga är självfallet ja. Därför finns det bland de inbjudna också personer med facklig anknytning. Till konferensen har i övrigt inbjudits en rad personer med erfarenheter från biståndsområdet, näringsliv och ekonomiska frågor i allmänhet.

Fru SIGURDSEN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Ullsten för svaret. När man tar del av det kan man lätt undra varför den här frågan har ställts. En hel del underligheter har ju förekommit innan man har nått fram till det här självklara svaret.

Tack vare att frågan ställdes blev det livlig aktivitet i herr Ullstens kansli, och samma dag tog man kontakt med enskilda individer både nära och fjärran för att inbjuda till den planerade konferensen. Jag har ett brev till P.-O. Edin på Metallindustriarbetareförbundet, daterat den 3 februari, som tyder på detta.

Den 8 februari togs kontakt direkt med LO. Man beklagade vad som hänt och sade att det fanns två stolar lediga till LO:s förfogande. Om det inte redan har kommit, så kommer under dagens lopp ett besked om vilka representanter LO ämnar utse till konferensen.

Vi tycker det är viktigt att man fastslår den här principen. Om en representant för folkpartiet skulle delta i en konferens, skulle jag aldrig ha kommit på idén att ringa upp någon enskild folkpartist, utan jag skulle ha tagit kontakt med partiledningen för att den skulle få utse sina representanter.

Den här frågan har två aspekter. Det är mycket viktigt att företrädare för de fackliga organisationerna finns med när man skall diskutera industriutvecklingen i u-länderna. Det finns ett stort kunnande hos både arbetare och tjänstemän som man bör ta till vara i en sådan här, som man säger, brett upplagd idékonferens. Jag kan hänvisa bl. a. till vad det har betytt för Bai Bang-projektet att vi i projektrådet har haft en företrädare för facket i Vargön med i diskussionerna.

Det kan ju också komma tankar och idéer om att flytta ut svensk industris tillverkning till utvecklingsländerna. Detta är sannerligen en fråga som har stor och vital betydelse för de fackliga organisationerna och deras företrädare.

Med den här lilla historiken, som jag saknade i herr Ullstens svar,

vill jag ställa frågan: Om det nu för herr Ullsten har varit så självklart att de fackliga organisationerna hade detta intresse och denna kunskap, borde då inte inbjudan till löntagarna ha utgått samtidigt med att inbjudan gick till näringsliv och andra intressenter?

Herr statsrådet ULLSTEN:

Herr talman! Det finns kanske inte så stor anledning att förlänga den här debatten. Får jag ändå säga att det till saken hör att inga organisationer över huvud taget är inbjudna till denna konferens utan endast enskilda personer med erfarenhet från det område som vi skall diskutera på Haga nu på måndag.

Till saken hör också, att en inbjudan bl. a. till Metallekonomen P.-O. Edin skickades innan jag hade någon som helst kunskap om att fru Sigurdsen hade ställt sin fråga.

Men det viktigaste är kanske ändå att fru Sigurdsen och jag är helt överens om att synpunkter från personer med facklig anknytning är av stort intresse i alla slags diskussioner som berör vårt samarbete med utvecklingsländerna. Det är också från den utgångspunkten som jag försökt agera i den här saken.

Nu vill jag bara, herr talman, hoppas att fru Sigurdsens agerande i denna sak inte skall få till resultat att de inbjudna företrädarna för LO känner sig föranlåtna att tacka nej till mötet på måndag.

Fru SIGURDSEN (s):

Herr talman! Statsrådet Ullsten säger att det inte inbjudits några enskilda organisationer. Nej, men det framgår klart både av herr Ullstens tal och av pressmeddelandet att det är fråga om representanter för regeringen, företag, näringsorganisationer, SIDA och andra myndigheter. Jag menar att organisationerna själva borde få utse sina representanter.

Men jag vill också säga, herr talman, att detta inte är det enda fallet där man märker en stor valhänthet från den borgerliga regeringens sida när det gäller att närma sig löntagarorganisationerna. Det har ju gnisslat en hel del i det avseendet. Jag uppfattar det här som ett led i en nonchalant inställning till de organisationerna; man märker ett sådant mönster i regeringens handlande. Det är alltså organisationer som representerar verkligheten, den verklighet som man tycker sig finna att den borgerliga regeringen står främmande inför.

Jag vill bara för herr Ullstens information säga att med anledning av både detta och det som tidigare har inträffat kommer man från LO:s sida att översända en skrivelse till statsminister Fälldin, där man talar om hur man tycker att kontakterna skall vara. Vi tar med ett utdrag ur LO:s stadgar. Då kanske det här inte skall behöva upprepas i fortsättningen.

Herr statsrådet ULLSTEN:

Herr talman! Det är kanske inte så egendomligt om man i ett anförande säger att en konferens kommer att bevisas av personer som representerar

Nr 70

Fredagen den
11 februari 1977

---

*Om representation
för de fackliga
organisationerna i
planerad u-hjälps-
konferens*

Fredagen den
11 februari 1977

*Om viss ersättning
åt vuxenstuderande
vid sjukdom*

olika organisationer, även om de inte gör det i någon sorts formell mening. Och varför skulle vi inte i det här landet kunna ha olika slags konferenser – ibland konferenser där vi inbjuder organisationer, när vi tycker att det finns skäl för det, men också konferenser som denna, som är tänkt att vara tämligen informell. Vi har helt enkelt valt att inbjuda ett antal personer som vi vet har idéer om utvecklingsarbetet på industriområdet. I all vänskaplighet och utan några som helst former skall vi då kunna diskutera tämligen fritt och inte behöva slå varandra i huvudet för att vi tillhör den ena eller den andra organisationen. När det gäller fru Sigurdsens allmänna kommentar i övrigt om hur man skall umgås med löntagarorganisationer tror jag inte att det i den nya regeringen finns någon som helst tveksamhet på den punkten. Det är mycket värdefullt med sådana kontakter, och kan fru Sigurdsen hjälpa oss att se till att det samarbetet fungerar ännu bättre i framtiden än hittills är hon mycket välkommen i det arbetet.

Fru SIGURDSEN (s):

Herr talman! Visst skall man kunna hålla olika slags konferenser, och det står naturligtvis regeringen fritt att inbjuda efter vilka principer den vill. Men om man ser på listan över inbjudna till den här konferensen, och när herr Ullsten säger att det är sådana som "vi vet har idéer", blir man tveksam. Ett statsråd, herr Ullsten, kan väl inte känna till alla som har idéer. Visserligen är det en begränsad krets, men det är ett mycket litet fåtal av de inbjudna som representerar det kunnande som finns hos arbetare och tjänstemän.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om viss ersättning åt vuxenstuderande vid sjukdom

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara fru Lantz (vpk) den 31 januari anmälda fråga, 1976/77:226, och anförde:

Herr talman! Fru Lantz har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder som gör det möjligt för vuxenstuderande som på grund av sjukdom förlorar inkomst under feriearbete att få kompensation härför.

I propositionen (1975:23) om vidgad vuxenutbildning samt studiestöd till vuxna m. m. togs frågan om de vuxenstuderandes sjukförsäkring upp. Dåvarande Departementschefen ansåg att frågan om huruvida vuxenstudiestödet skall vara sjukpenninggrundande måste ytterligare övervägas. Han föreslog att samma regler t. v. skulle gälla för vuxenstuderande med särskilt vuxenstudiestöd som för studerande med studiemedel.

Detta innebär att vuxenstudiestöd kan utgå för sådan sjukperiod som infaller under studietid. Studietid definieras som den del av kalenderhalvår under vilken den studerande bedriver studier och den del av kalenderhalvår under vilken han skulle ha bedrivit studier, om han ej blivit

---

*Om viss ersättning
åt vuxenstuderande
vid sjukdom*

sjuk. Varken studiemedel eller vuxenstudiestöd kan emellertid utgå under ferietid då den studerande på grund av sjukdom är oförmögen till arbete.

Under den tid vuxenstudiestödssystemet har fungerat har en viss praxis utformats inom sjukförsäkringen. En vuxenstuderande som är tjänstledig från sitt arbete och bedriver studier inom det egna yrkesområdet får under hela studietiden kvarstå inom den sjukpenningklass han hade under förvärvsarbetet. Om han slutar sin anställning men bedriver studier inom det egna yrkesområdet kan han kvarstå i sjukpenningklassen högst ett år. För övriga studerande gäller att sjukpenningplaceringen inte får kvarstå längre än sex månader. Därefter blir man 0-klassad (dvs. erhåller ingen sjukpenning) och är således enbart försäkrad för sjukvårdsförmåner.

Riksförsäkringsverket fick i juni 1975 regeringens uppdrag att se över nuvarande bestämmelser beträffande stödet vid sjukdom för deltagare i arbetsmarknadsutbildning m. m. Denna utredning behandlar också de problem som uppstår för vuxenstuderande som inte längre är sjukpenningplacerade. Utredningen bedrivs i nära samarbete med centrala studiestödsnämnden. Utredningen har för avsikt att lägga fram vissa förslag under våren 1977. Först när dessa förslag föreligger är jag beredd att ta ställning till frågan huruvida åtgärder bör vidtas för att vuxenstudiestödet skall bli sjukpenninggrundande.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! Först skall jag be att få tacka utbildningsministern för svaret.

Om man är vuxenstuderande och har studiepenning och inte någon arbetsförtjänst vid sidan av studierna, får man 8 kr. per dag från försäkringskassan vid sjukdom. Den ersättning man får under en sjukperiod dras av på studiepenningen så att det hela går jämnt ut.

Under jul- och sommarlov måste de allra flesta vuxenstuderande arbeta, eftersom inget studiestöd utgår under ferierna. Om man blir sjuk under ferierna eller om den vuxenstuderandes barn blir sjukt, mister man hela arbetslönen och får bara 8 kr. per dag att leva på. Så blir det därför att reglerna säger att sjukpenningen inte höjs, om inte arbetet varar mer än sex månader i sträck.

Själv systemet eller rättare sagt missförhållandet innebär en stor otrygghet för de studerande förutom de kännbara ekonomiska avbräck som de får vidkännas. Eller som det står i ett brev som jag fick i den här frågan, som slutar med följande: "Ska man inte ha social trygghet fast man studerar? Vi är många som går med hjärtat i halsgropen under sommaren av rädsla för att vi eller våra ungar ska bli sjuka. Gör något om du kan."

Den här uppmaningen skulle jag vilja vidarebefordra till utbildnings-

Fredagen den
11 februari 1977

*Om viss ersättning
åt vuxenstudierande
vid sjukdom*

ministern.

Det finns, som jag ser det, fyra sätt att lösa det här problemet på.

För det första kan man införa studielön för alla som studerar. Då blir studier jämställda med arbete, och studiefinansieringssystemet blir ett lönesystem i stället för ett lånesystem. Den lösningen har också vänsterpartiet kommunisterna många gånger föreslagit. Vi har också föreslagit att vuxenstudiestödet som helhet skall utgå i form av bidrag.

För det andra kan man ändra regeln om en månads karenstid i sjukförsäkringssystemet och ta bort karenstiden helt.

För det tredje kan man göra vuxenstudiestödet sjukpenninggrundande under hela tiden, även under ferierna.

För det fjärde kan man låta vuxenstudiestödet utgå även under ferier. Det har centrala studiestödsnämnden också föreslagit i budgetpropositionen – åtminstone att det skulle utgå under julen – men det har utbildningsministern inte tillstyrkt.

I svaret som jag har fått har utbildningsministern inte valt någon av de här åtgärderna utan hänvisar till en pågående utredning, som blir färdig under 1977. Men enligt uppgift i dag i Dagens Nyheter säger riks-försäkringsverket att man inte har resurser att utreda det här problemet, utan man nöjer sig med att vara uppmärksam på det. Vad säger herr utbildningsministern om detta uttalande, som återges på s. 24 i Dagens Nyheter i dag?

Det här är ett missförhållande som man måste komma till rätta med. Jag skulle vara litet tillfreds om utbildningsministern åtminstone kunde utlova att det här missförhållandet kunde försvinna på ett eller annat sätt.

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM:

Herr talman! Fru Lantz har pekat på en svaghet i vuxenstudiestödssystemet, och jag har med intresse lyssnat till de förslag fru Lantz har fört fram. Jag har inte hunnit läsa notisen i Dagens Nyheter och jag skulle vara förvånad om uttalandet är korrekt, men jag skall självfallet titta också på det.

Det måste vara rimligt att vi försöker lösa ett problem som drabbar människor som försöker bedriva studier i vuxen ålder och som har familjeförsörjningsplikter. Jag hoppas att vi skall kunna hitta en lösning, kanske längs någon av de vägar som fru Lantz har antytt.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! Då får jag väl tolka det senaste uttalandet från herr utbildningsministern på det sättet att den här frågan kommer att lösas så att de studerande får den sociala trygghet som de behöver.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1976/77:71 till socialförsäkringsutskottet

§ 9 Anmälades och bordlades

Propositioner

1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan m. m.

1976/77:63 med förslag till lag om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m. m.

1976/77:67 om ändrad organisation för jordbrukets högskolor, m. m.

1976/77:69 om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

§ 10 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1976/77:23 med anledning av motioner angående spärregler vid val till riksdag och landsting m. m.

1976/77:24 med anledning av motion om införande av republik

Justitieukskottets betänkande

1976/77:18 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser justitiedepartementets verksamhetsområde

Kulturutskottets betänkanden *

1976/77:28 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt gäller kulturändamål samt motion om ekonomiskt stöd till viss teaterturné

1976/77:29 med anledning av propositionen 1976/77:100 såvitt gäller anslag till kyrkliga ändamål jämte motion

1976/77:30 med anledning av propositionen 1976/77:100 såvitt gäller rundradioverksamheten samt investeringsanslag till televisions- och ljudradioanläggningar m. m. jämte motion

Utbildningsutskottets betänkanden

1976/77:11 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt gäller högre utbildning och forskning m. m.

1976/77:12 med anledning av propositionen 1976/77:100 såvitt gäller anslag till utbildningsdepartementet m. m.

Trafikutskottets betänkande

1976/77:15 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde

Näringsutskottets betänkande
1976/77:17 med anledning av motioner om affärstidsreglering

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1976/77:14 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om
tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77, såvitt gäller
anslag till Viss utbildningsverksamhet

§ 11 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 10 februari

1976/77:96 av herr *Olsson* i Sösdala (c) till herr kommunikationsministern om ifrågasatt nedläggning av järnvägsstationer:

Det framgår klart av regeringsdeklarationen att regeringen avser att främja den kollektiva trafiken. Detta torde ur många synpunkter vara en mycket viktig uppgift.

Tyvärr har utvecklingen under senare år inneburit försvagningar av den kollektiva trafiken. Snabbhet, pris, bekvämlighet och lätttrörlighet har varit faktorer som ofta talat till privatbilismens fördel. Emellertid saknar vi fortfarande en samhällsekonomisk totalkalkyl som visar olika trafikmedels samhällsekonomiska kostnader.

Den trafikpolitik som statens järnvägar tillämpat har fått mycket negativa konsekvenser för den kollektiva trafiken, särskilt i mindre orter och i glesbygder. Detta gäller i synnerhet järnvägsförbindelserna. På grund av att allt färre tåg stannar vid mindre stationer och eftersom tider och förbindelser ofta är olämpliga har resandefrekvensen på många linjer minskat kraftigt. Även då det gäller godstransporter har det skett en övergång till lastbilstransporter, ej sällan beroende på svårigheter att anpassa järnvägstransporterna till framför allt industrins krav.

Lönsamheten vid många järnvägslinjer och stationer är nu låg eller negativ. Detta förhållande, kombinerat med ett trafikbeslut som innebär att varje trafikgren skall bära sina egna kostnader, leder till talrika nedläggningar. Om bedömningen i stället gjorts ur samhällsekonomisk synpunkt skulle inte resultatet ha blivit lika nedslående.

Miljöhänsyn och trafiksäkerhetsskäl, liksom nödvändigheten av en mera energibesparande trafik, gör det nödvändigt att stimulera den rälsbundna trafiken. Järnvägarna bör därför utgöra stommen i det kollektiva trafiknätet. En decentralistisk politik som innebär utveckling även av mindre orter och av glesbygd kräver att dessa områden kommer i åtnjutande av en god kollektiv trafikstandard. Den kollektiva trafiken måste utformas så att den blir ett attraktivt alternativ till privatbilismen.

Den är också särskilt viktig för de grupper som saknar eller annars är förhindrade att köra bil.

Sedan flera år arbetar den trafikpolitiska utredningen med den framtida trafikpolitikens utformning. Utredningen bedöms avsluta sitt arbete under 1977, och det finns anledning förmoda att regeringen därefter kommer att föreslå riksdagen att bl. a. när det gäller kollektivtrafiken fatta beslut som ligger i linje med regeringsförklaringen. Men medan gräset växer dör kon. Inom Hässleholms kommun hotas nu stationerna Bjärnum, Hästveda, Sösdala, Tyringe, Vinslöv och Vittsjö av nedläggning. En sådan åtgärd innebär naturligtvis en försämrad service såväl för invånarna som för näringslivet på de berörda orterna och motverkar en strävan att kunna utveckla alla delar av kommunen. Om vi därtill inom något år skulle förändra trafikpolitiken till fördel för den kollektiva och den rälsbundna trafiken, synes åtgärder av detta slag f. n. högst svåra att sakligt motivera.

Med hänvisning till det anförda vill jag till herr kommunikationsministern ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till att SJ avstår från vidare nedläggningar av stationer i väntan på en omprövning av trafikpolitiken?

1976/77:97 av herr *Bengtsson* i Göteborg (c) till fru statsrådet Mogård om försöksverksamhet med friskvård som schemabundet ämne i grundskolan:

Sambandet mellan kost- och motionsvanor och människornas hälsa samt psykiska och sociala välbefinnande är väl känt. I den allmänna debatten talas alltmer om betydelsen av friskvård. Trots att detta är en första rangens välfärdsfråga händer emellertid förhållandevis litet konkret.

Av särskilt stor betydelse är att tidigt grundlägga goda kost- och motionsvanor – att lära unga människor att bry sig om och ta ansvar för sin egen kropp. Såväl hem som skola har här ett stort ansvar. För att få ett grepp över denna problematik måste skolans insatser intensifieras.

Från olika håll görs framställningar om ett intensifierat friskvårdsarbete i skolan. Det kan utformas på olika sätt. Viktigt är emellertid att ge rejält utrymme under lektionstid för information om skadeverkningar av alkohol, tobak och narkotika och om betydelsen av bra kosthållning, motion och hygien. Det är viktigt att man lägger upp sådan information så att eleverna aktivt arbetar med problemställningarna och själva drar slutsatser.

Inom ramen för läroplansarbetet inom SÖ skall olika försök kunna genomföras. En försöksverksamhet med ett samlat grepp på friskvårdsfrågorna i skolan skulle vara angelägen i detta sammanhang.

Med stöd av det anförda vill jag till fru statsrådet Mogård ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till en försöksverksamhet med friskvård som schemabundet ämne i grundskolan?

Fredagen den
11 februari 1977

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor*

den 10 februari

1976/77:249 av herr *Nordin* (c) till herr arbetsmarknadsministern om beredskapsarbeten inom vägområdet i Västernorrlands län:

Enligt arbetsmarknadsstyrelsens sysselsättningsrapport fanns i Västernorrlands län vid januari månads utgång 4 268 kvarstående arbetssökande, en ökning med 294 personer sedan decemberrapporten. Sysselsättningsläget i Västernorrland har länge varit bekymmersamt. Endast Norrbottens län torde kunna uppvisa sämre relation mellan antalet arbetssökande och antalet lediga platser. Med tanke på aviserade industrinläggningar i Ådalen måste man räkna med att länets arbetsmarknadsläge temporärt blir ytterligare förvärrat. Till detta skall läggas den rådande undersysselsättningen för maskinentreprenörsfirmor och liknande företag. Sysselsättningsfrågan för Västernorrland kräver därför uppmärksamhet både på längre och på kortare sikt.

Temporärt borde en ökning av beredskapsarbetena vara befogad. Vägarbeten kommer då in i bilden. Vägverket har i Västernorrlands län i dag färdigprojekterade objekt på ca 100 milj. kr. Denna sysselsättningsmöjlighet måste utnyttjas. En ökad satsning på beredskapsarbeten skulle skapa både lättnader i arbetsmarknadsläget och en bättre vägstandard i länet.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga herr arbetsmarknadsministern:

Är arbetsmarknadsministern beredd vidta åtgärder för att tillföra Västernorrlands län ökade medel för beredskapsarbeten på vägområdet?

1976/77:250 av fröken *Pehrsson* (c) till herr socialministern om sjukförsäkringsförmåner för ungdomsvårdsskolelever:

Med anledning av att riksdagen 1975 uttalade, att ungdomsvårdsskolelever så långt det var möjligt borde erhålla sjukförsäkringsförmåner under samma förutsättningar som andra medborgare, uppdrog regeringen åt riksförsäkringsverket att utreda frågan.

Det är ur rehabiliteringssynpunkt och av rättviseskäl nödvändigt att denna fråga löses, men ännu har ingen ändring skett av sjukförsäkringsreglerna.

Är socialministern beredd vidta sådana åtgärder att frågan om sjukförsäkringsförmåner för ungdomsvårdsskolelever snabbt kan lösas i enlighet med tidigare riksdagsuttalande?

den 11 februari

Nr 70

Fredagen den
11 februari 1977

1976/77:251 av fru *Berglund* (s) till fru statsrådet Troedsson om åtgärder för att tillgodose läkarbehovet i Norrland:

*Meddelande om
frågor*

I den allmänpolitiska debatten sade statsrådet Troedsson att en arbetsgrupp skulle pröva system med husläkare och mindre vårdenheter och lägga fram förslag som syftar till större valfrihet och förbättrad kontinuitet inom den öppna vården.

Med hänvisning till det anförda vill jag till fru statsrådet Troedsson ställa följande fråga:

Vilka direktiv får arbetsgruppen om hur man skall tillförsäkra olika regioner i landet läkare, så att valfrihet och kontinuitet blir en realitet även för dem som bor i Norrbotten?

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.39.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert